

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ
KOMMUNIKATIONSMINISTERIET

Rautatieliikenteen toimivaltaisia viranomaisia koskevat lakimuutokset

Toukokuu 2025

Tausta

- EU-säätely: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1370/2007 rautateiden ja maanteiden julkisista henkilöliikennepalveluista sekä neuvoston asetusten (ETY) N:o 1191/69 ja (ETY) N:o 1107/70 kumoamisesta (*palvelusopimusasetus*) määrittelee, miten toimivaltaiset viranomaiset voivat varmistaa sellaisten julkisen henkilöliikenteen yleishyödyllisten palvelujen tarjoamisen, jotka ovat muun muassa monilukuisempia, luotettavampia, korkealaatuisempia tai edullisempia kuin palvelut, joita voitaisiin tarjota pelkästään markkinoiden ehdoilla.
- Kansallisesti laki liikenteen palveluista (320/2017, *liikennepalvelulaki*) määrittelee palvelusopimuksessa tarkoitetut rautatieliikenteen toimivaltaiset viranomaiset.
 - Voimassa oleva 182 §: *Liikenne- ja viestintäministeriö* sekä omalla toimivalta-alueellaan *Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä* ovat palvelusopimusasetuksessa tarkoitettuja toimivaltaisia viranomaisia rautatieliikennettä koskevissa asioissa. *Muuta raideliikennettä koskevissa asioissa toimivaltaisia viranomaisia ovat 181 §:n 2 ja 3 momentissa mainitut kunnalliset ja seudulliset viranomaiset omalla toimivalta-alueellaan.*

Säädösmuutosten tavoitteet

- Tavoitteena on mahdollistaa kuntien, kuntayhtymien ja alueiden järjestämä ostoliikenne rautateillä.
- Osana säädöshanketta voidaan toteuttaa mahdolliset alueelliset toimivaltamuutokset alueellisten viranomaisten aloitteesta.
- Hankkeessa arvioidaan liikenteen palvelun laissa säädettyjä hankintamenettelyjä (19 luku), jotta toimivan kilpailuneutraalin markkinan edellytykset varmistetaan hallitusohjelman mukaisesti.
- LVM on vastannut koko Suomea koskevista junaliikenteen ostoista. Tulevaisuudessa ministeriö ei ole tarkoituksenmukainen viranomainen tehtävään. Säädöshankkeessa on myös arvioitu, mikä olisi tarkoituksenmukainen viranomainen vastaamaan henkilöjunaliikenteen ostoista liikenne- ja viestintäministeriön sijaan.
- Esityksellä ei lisätä nykyisiä joukkoliikennetukia.

Lähtökohdat toimivallan alueellisissa muutoksissa

- Alueellista toimivaltaa koskevien muutosehdotusten lähtökohtana olisivat alueiden omat tarpeet, koska alueellinen junaliikenne palvelee ensisijaisesti alueellisia liikkumistarpeita.
- Toimivaltaiset viranomaiset tulee määritellä laissa. Liikenne- ja viestintäministeriö valmistelisi toimivalta-alueiden muutoksen vaatiman lainsäädännön saamiensa aloitteiden ja uudessa 182 a §:ssä säädettyjen edellytysten perusteella.
- Selkeät ja läpinäkyvät lähtökohdat toimivaltamuutoksille
- Perusteet myös tukisivat alueellisia toimijoita hahmottamaan kehityspolun alueellisen junaliikenteen käynnistämiseksi.
- Toimivaltaisen viranomaisen on joka tapauksessa selvitettävä ja tehtävä päätökset ehdotetuista perusteista, kun alueellisen junaliikenteen järjestämistä suunnitellaan.
 - Ei lisäisi toimivaltaa haluavien viranomaisten hallinnollista työtä alueellisen junaliikenteen käynnistämisen valmistelussa.

Toimivaltamuutoksissa huomioitavaa

- Palvelusopimusasetuksen mukaan viranomaisella on toimivalta vain omalla alueellaan. Samalla alueella ei voi olla kahta toimivaltaista viranomaista.
 - Matkustajien edun mukaista on varmistua suunnitelman toteuttamiskelpoisuudesta.
- Tieliikenteeseen verrattuna rautatieliikenteeseen liittyy infrastruktuurista johtuvia erityispiirteitä, jotka vaikuttavat rautatieliikenteen järjestämisen edellytyksiin.
 - Palvelutaso ja sen edellyttämä infra olennaisia tekijöitä.
- EU-sääntelyn edellyttämien syrjimättömien olosuhteiden järjestäminen tulevien palvelusopimusten kilpailuttamisessa.
 - Todellinen pääsy sopivaan liikkuvaan kalustoon on keskeinen tekijä syrjimättömien olosuhteiden järjestämisessä Suomessa
- Tarvittavat päätökset palvelun rahoituksesta ja tarvittaessa myös rakenteista, kuten sopimus kuntalain (410/2015) mukaisesta kuntien yhteisestä toimielimestä tai kuntayhtymästä.

Vaikutukset kunnille

- Mahdollistavaa sääntelyä, jonka tarkempia vaikutuksia on arvioitava tapauskohtaisesti kun toimivaltamuutoksia tehdään; erityisesti taloudelliset vaikutukset.
 - Selkeät ja tasapuoliset perusteet sille, miten toimivaltamuutoksia tehdään.
- Valtion mahdollisesta tuesta junaliikenteen ostoihin päätetään erikseen.
 - Oma toimivalta ei takaa valtion tukea ostoihin. Valtio arvioi myös parhaillaan, mitä liikennettä se tulee ostamaan 2030-luvulla.
 - VNA liikenteen palvelujen valtionavustuksista määrittelee toimivaltaiset viranomaiset. Mahdollisesti asetukseen muutostarpeita, jos uusia rautatieliikenteen toimivaltaisia viranomaisia syntyy.
 - Lähtökohtaisesti 2020-luvulla liikennöidään nykysopimuksen mukaista ostoliikennettä.

Lausuntopalaute

- Lausuntokierros 17.2.-14.3.2025. Yhteensä 68 lausuntoa:
 - Yleisesti ottaen toimivallan mahdollistaminen positiivista, samoin rautatieliikenteen TVV-tehtävän siirto Traficomiin.
 - Huolena, ettei valtion nykyisin hankkimaa ostoliikennettä siirretä kunnille.
 - Raideliikennemarkkinan kilpailun avaamisen katsottiin olevan laaja kokonaisuus, jossa erityisesti kalustoyhtiön perustamisen merkitystä sekä ostoliikenteen rahoituspohjaa painotettiin.
- Kommentteja hankintamenettelyihin:
 - PSA-asetuksen mahdollistama kynnysarvot alittavien sopimusten alle (7,5 miljoonaa euroa vuodessa tai alle 500 000 kilometriä vuodessa) tekeminen ilman kilpailutusta haluttiin säilyttää.
 - Kommenteissa huomioitiin käynnissä olevan hankintalain uudistus: mm. työryhmän esitys hankintalain 75 §:ään: hankintasopimuksen jakamisen velvoitetta ei ole realistista soveltaa joukkoliikennepalvelujen hankintoihin.

Säädöshankkeen aikataulu

- Tavoitteena, että hallituksen esitys annetaan eduskunnalle vuonna 2025.
 - Hankkeen aikatauluun vaikuttaa myös mahdolliset muutokset alueellisessa toimivallassa.
- Käynnissä jatkovalmistelu lausuntojen perusteella. Tavoitteena, että muutokset voisivat tulla voimaan 1.1.2026.

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ
KOMMUNIKATIONSMINISTERIET

Kiitos!

tiia.orjasniemi@gov.fi